

Čtení: Jan 3, 1-17

¹Mezi farizeji byl člověk jménem Nikodém, židovský hodnostář. ²Přišel za Ježíšem v noci a řekl mu: „Rabbi, víme, že jsi přišel jako učitel od Boha. Nikdo přece nemůže konat znamení, která konáš ty, není-li Bůh s ním.“

³Ježíš mu odpověděl: „Amen, amen, říkám ti: Pokud se někdo nenarodí znovu, nemůže spatřit Boží království.“

⁴„Jak se může člověk narodit, když je starý?“ řekl na to Nikodém. „Může se snad vrátit do matčina lůna a podruhé se narodit?“

⁵Ježíš mu odpověděl: „Amen, amen, říkám ti: Kdo se nenarodí z vody a z Ducha, nemůže vejít do Božího království. ⁶Co se narodilo z těla, je tělo; co se narodilo z Ducha, je duch. ⁷Nediv se, že jsem ti řekl: Musíte se znovu narodit. ⁸Vítr vane, kam chce, a slyšíš jeho hlas, ale nevíš, odkud přichází a kam jde. Tak je to s každým, kdo se narodil z Ducha.“

⁹„Jak se to může stát?“ zeptal se Nikodém.

¹⁰„Ty jsi učitel Izraele, a nevíš to?“ odpověděl mu Ježíš. ¹¹„Amen, amen, říkám ti, že mluvíme o tom, co známe, a svědčíme o tom, co jsme viděli, ale naše svědectví nepřijímáte. ¹²Jestliže nevěříte, když jsem vám říkal pozemské věci, jak uvěříte, budu-li vám říkat nebeské? ¹³Nikdo nevystoupil do nebe, jedině ten, který sestoupil z nebe, Syn člověka. ¹⁴Jako Mojžíš vyzdvihl hada na poušti, tak musí být vyzdvižen Syn člověka, ¹⁵aby každý, kdo věří v něj, měl věčný život.“

¹⁶Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jednorozeného Syna, aby žádný, kdo v něj věří, nezahynul, ale měl věčný život. ¹⁷Bůh neposlal svého Syna na svět, aby svět odsoudil, ale aby svět byl skrze něj spasen.

Text: Kaz 1, 1-11

¹Slova Kazatele, syna Davidova, krále v Jeruzalémě.

Všechno je marnost

²Marnost nad marnost! řekl Kazatel. Marnost nad marnost, všechno je marnost!

³K čemu je člověku všechno to pachtění, kterým se pachtí pod sluncem?

⁴Jedno pokolení odchází a jiné přichází,

země však nehnutě trvá navěky.

⁵Slunce vychází a znovu zapadá,
aby chvátało tam, odkud vyjít má.

⁶Severní vítr se mění v jižní,
sem a tam točí se, tam a sem,
kolem dokola stále vrací se.

⁷Veškeré řeky míří do moře,
moře se ale nepřepřlňuje.

Řeky se vrací tam, odkud pramení,
aby pak odtamtud znovu plynuly.

⁸Jak jen jsou úmorné všechny ty věci,
člověk to ani nemůže vyslovit!

Oko se pohledem nikdy nenasytí,
ucho se nenaplní slyšením!

⁹Co bylo dříve, to zase bude,
to, co se dělo, se bude dít.

Není nic nového pod sluncem.

¹⁰Copak je něco, o čem se dá říci:

Pojď se podívat na něco nového?

Vždyť to tu bylo už celé věky,

bylo to na světě dávno před námi!

¹¹Není památky po našich předcích,

tak jako nebude po našich potomcích:

Ani památky nezbude po nich

mezi těmi, kdo je nahradí.

Kázání:

Milé sestry, milí bratři, přátelé,

„Nic nového pod sluncem“. Často opakovaná věta, opakovaná velmi nepromyšleně, jakási lehká reakce na koloběh světa. Při tom obsahově, ve své hloubce, spouštěč něčeho, co se nazývá existenciální krizí, ztrátou smyslu života, co přináší, abych ocitoval název knihy Viktora Emanuela Frankla „Utrpení z nesmyslnosti života“. Existenciální frustrace, propad, zklamání ze zmaru, z nemožnosti situaci zvrátit. Pocit prázdnoty. Stále se šířící pocit nesmyslnosti života. Zmíněný autor píše, že „člověk je v podstatě založen tak, aby ve svém životě nacházel smysl, a aby tento smysl naplňoval.“ Smysl života to je něco víc než jsme my sami, to je něco, co nás přesahuje, naplňuje. Občas kladu pracovníkům sociálních služeb, pečovatelkám a zdravotním sestrám otázku po motivaci. „Co vás pro Vaši práci motivuje, proč právě tak náročnou práci děláte, co vás k tomu vede?“ Ty spokojenější, radostnější, často odpovídají: „Naplnuje mě to. Dává to smysl mému životu. Cítím, jak moc je to potřebné. Dělá mi radost dělat druhým radost...“ a podobné odpovědi. Dost jasná ukázka toho, co znamená nacházet ve svém životě smysl a ten smysl naplňovat. Jde o přesah lidské existence. Jakoby měl člověk zdvižený prst a ukazoval někam nad sebe. K Bohu? K nějaké mravní autoritě? K vyššímu principu mravnímu? Různě tu skutečnost lidé nazývají. Mě je nejbližší to označení Bůh. Být milosrdným bližním, a tak ukazovat k milosrdnému Bohu. Být nositelem smíření a pokoje, a tak ukazovat k Bohu, který v Kristu pokoj přinesl a skrze Krista nás smířil. Být nositelem lásky, žít lásku, a tak vlastně žít Boha, který je láska. „Bůh je láska. Kdo přebývá v lásce, přebývá v Bohu a Bůh přebývá v něm“ – známe z Janovy epištoly. Cituji ještě jednou zmiňovaného autora: „...lidství vždy poukazuje nad sebe samotné, na něco, co už není ono samo, na něco nebo na někoho, na smysl, který je třeba naplnit, nebo na jiné lidské bytí, k němuž se obracíme s láskou. Službu věci nebo láskou k jinému naplňuje člověk sám sebe. Čím více splývá se svým úkolem, čím více je oddán svému partnerovi, tím více je člověkem, tím více se stává sám sebou.“

„Nic nového pod sluncem“ řekne kazatel a zdá se, že bere vítr z plachet všem, kdo se o něco snaží, kdo rád překračují všelijaké hranice, kdo si dokonce žádné hranice nepřipouštějí. **Ale život není bezhraniční.** A to chce text také říci. Člověk, který si hranice nepřipouští, který nepřijme sdělení, že je na konci všeho snažení, takový člověk se řítí do záhuby respektive do existenciální krize. A cesta ven nemusí být žádná. Zatímco člověku, který přijme, že se klidně může mýlit, že chyby patří k lidskému životu, že medicína má své hranice a limity, farmaceutický výzkum má své hranice, že ekonomika je na tom stejně, že bez limitů a hranic nejsou ani lidské síly (a ve všech těchto tématech jsou zásadní etické hranice), tomu bude na světě dobře a bude vědět, co je to štěstí. Kazatelovo konstatování, že není nic nového pod sluncem, nás nevede k rezignaci, ale právě k přijetí skutečnosti hranic... **A pak ta úleva.**

Přesto nás to nemůže zbavovat touhy klást si otázky.

Důležitá je ta stále přítomná otázka: K čemu to všechno je, k čemu je celý život, když všechno je pomíjivé a nic nového pod sluncem?

Když Komenský psal Labyrint světa a ráj srdce, byl jistě také plný podobných otázek. Vydal se na cestu hledání, kolotání, cestu nekonečnou, avšak smysluplnou. „I vyšel jsem od sebe sám a ohlédati se počal mysle, odkud a jak začít.“ Komenský nalézá odvahu a vychází sám od sebe, protože u sama sebe to všechno začíná. Jde a prochází tím spleťtým labyrintem světa a života, prochází a ví, co jsou to brýle mámení a jak je ošidné si je nasazovat. Jde a doufá, že nalezne „takový života způsob, v kterém by co nejméně starostí a kvaltování, co nejvíce pak pohodlí, pokoje a dobré mysli bylo“. A nenalézá. Vidí nejistoty a proměny, nestálost a vrtkavost všeho. Dobře si rozumí s Kazatelem. Pomíjivost, samá pomíjivost, řekl Kazatel. Všechno pomíjí. Snad ještě lépe ducha toho textu vystihuje jiný překlad. „Absurdita nad absurditu, pravil Kazatel. Absurdita nad absurditu, to vše je absurdita.“

Jakoby se ta slova ani nehodila do bible. A to jsou přítom hlavním motivem celé knihy. V hebrejštině to slovo znamená závan větru, opar nebo lehká mlha. Starý zákon tím slovem označuje všechno, co je nestálé, prchavé a pomíjivé, co je chvilkové, nicotné a bezcenné. Něco, co nemá žádný smysl nebo má smysl jen velmi

přechodný. Jakýsi stín, který není možné uchopit. Krása, která pro svoji křehkost nesnese tíhu bolesti. A tak se jeví ta slova jako slova skepse, beznaděje nebo rezignace. Všechno je marnost.

Pryč se skepsí, pryč s beznadějí, pryč s pocitem nesmyslnosti života. Přijetí je na místě. Přijetí sama sebe bez her na něco, na někoho, kdo nejsme. Být tím, kým jsem. Znovuzrození, o kterém je nucen přemýšlet Nikodém, jak jsme o něm četli v prvním čtení, to je provést niterný přerod, zvrát v sobě. Jsem hříšný, dělám chyby, občas neunesu, nezvládám chůzi po ostří, ale to mě nediskvalifikuje z mého lidství. Protože je tu ten, který se i pro mě narodil, nemusím si před ním na nic hrát, protože vím, že mě miluje, tak mě miluje, že pro mě dokonce i umírá, obětuje se. Mohu se přijmout. Mohu jít smysluplnou cestou, na které nalézám sám sebe a takový, jaký jsem se našel, se přijímám. **Vždyť jsem byl nalezen Kristem.**

Opět. Pryč se skepsí, pryč s rezignací. Do plného života! Všechno tady již jednou bylo, ale nebyli jsme v tom my. Teď jsme v tom my a jsme zde činitelé. Naši předkové za nás neodehráli náš život. To je zcela na nás. Jejich zkušenosti nejsou pro nás předatelné. Jsou pro nás jen jakousi důležitou informací, ale své životy žijeme my a jakkoliv se mnohé v nich opakuje tak, jak se to opakovalo při našich rodičích a prarodičích a můžeme se dostat třeba k praotcům, ty naše životy nejsou našimi předky odžity. To my je žijeme.

Kdysi jsem četl úvahu polského spisovatele Romana Brandstaettera. Nad knihou Kazatel vypráví příběh: V Anselmově psacím stole se usadil červotoč. Anselm byl filozof a teolog, který žil v 11. století. Červotoč se mu tam usadil na pravé straně, ve třetím šuplíku odspoda. „Zdalipak to stojí za to tolik pracovat, červotoči?“ zeptal se Anselm, když jednoho dne otevřel šuplík a spatřil v něm novou porci prachu, ležící na papírech. „Ty myslíš,“ odsekl červotoč, „že po tvé práci zbude něco víc než hrstka šedivého prachu na dně starého a trouchnivějšího šuplíku, kterému říkáte Země?“ Na to řekl Anselm: „Promiň, červotoči, jenže buď jak buď, je jistý rozdíl mezi tvým bezmyšlenkovitým hlodáním dřeva a moji tvorbou.“ „Tvorbou? Ty nazýváš marné ohlodávání skutečnosti tvorbou?“ „Jsi bezostyšný,“ odpověděl Anselm. „Pozvu truhláře a

ten si už s tebou poradí.“ „Fí,“ řekl přezíravě červotoč, „k tobě taky jednou přijde truhlář, ty bezvýznamný náfuko.“ Anselm zlostně zavřel šuplík a pomyslel si: „Ten červotoč snad četl Kazatele.“

Milé sestry, milí bratři, jsme v posledním dnu starého roku. Neotevíráme dnes biblickou knihu, která by nás chtěla vést k nicotě, skepsí, rezignaci. Nic a nikdo nám zde neříká neboj, nesnaž se, neusiluj, nevstupuj do vztahů, neptej se a nehledej, zůstaň stranou, ušetříš si zklamání, bolesti a jizvy na srdci. Nic a nikdo. Co však na nás dýchá z každého řádku je pravdivý, reálný pohled na člověka a na stvoření vůbec. A ten pohled říká, že člověk je pomíjivý tvor, jeho život je jako vánek, má svoji konečnost. Ale ten život se nežije od ničeho k ničemu, tomu životu dává smysl i určení Stvořitel a dárce života. Všechno, co člověk žije, dělá, oč usiluje, v čem vítězí i v čem prohrává, to má východisko i zakotvení, to má své posledním určení v té nejvyšší autoritě, v Bohu. A proto to všecko má smysl. Protože je to zhodnocováno v nové, Boží perspektivě. Všechno, co jsme prožili nejen v uplynulém roce, ale v celém našem životě, to neskončí v bludném kruhu nebo v nějakém složitém labyrintu. S tím předstoupíme jednou před Boží tvář. A tam s námi bude náš Spasitel a Pán. Pevně věřím, že uslyšíme slovo odpuštění, milosti, přijetí.

Jen a jen zdánlivě je všechno marnost a pomíjivost. Všechno, co člověk prožije, co ztratí nebo nalezne, co ho bolí nebo naopak je mu příjemné, všechno, co ho povzbudí ale i zradí, to všechno člověka vede dál, určuje nový směr jeho života, zhodnocuje a zbohacuje jeho život. Naplňuje ho do takové míry, že potom je člověk připraven přinášet a prostředkovat onu novou hloubku, nový rozměr těm, kteří nic nevědí o tom, že v posledu se všechno zhodnocuje v nové, Boží perspektivě. A právě tím sdělováním, tím sdílením se se sebetěžší zkušeností dostává otázka po smyslu odpověď: **Třeba proto, aby tvůj bližní, ten, který si neví rady víc než ty, nebyl na své otázky sám. Aby měl vedle sebe někoho, kdo s ním kus cesty půjde, kdo s ním alespoň kousek cesty ponese tíhu nemožnosti nalézt odpověď.** Můžeme to být, milé sestry a bratři, každý z nás. A možná, že jsme to v tomto roce také my byli. A budeme-li to skutečně my, kdo s někým alespoň kousek jeho životní cesty onu tíhu bolavé marnosti

poneseme, kdo alespoň kousek cesty jeho neunesitelnou zátěž poponeseme, pak si již nebudeme říkat, že všechno je marnost a absurdita, protože budeme na sobě zakoušet, jaký nový smysl to všechno v životě má. Máte chuť do toho jít i v dalším roce? Že ano? Pak jdu s vámi. Bůh nás provázej. Amen

Poslání: Řím 8, 18-25

Utrpení a sláva

¹⁸Mám totiž za to, že naše nynější utrpení nejsou srovnatelná se slávou, která se na nás má zjevit. ¹⁹Všechno stvoření s toužebným očekáváním vyhlíží zjevení Božích synů. ²⁰Stvoření je totiž podrobena marnosti, ne dobrovolně, ale kvůli tomu, který je marnosti podrobil. Chová však naději, ²¹že jednou bude vysvobozeno z otroctví zkázy do slavné svobody Božích dětí. ²²Víme přece, že všechno stvoření až dosud společně sténá v porodních bolestech. ²³A nejen ono, ale i my, kteří okoušíme první ovoce Ducha, i my ve svém nitru sténáme, zatímco očekáváme přijetí za syny, to jest vykoupení svého těla. ²⁴Byli jsme totiž spaseni nadějí. Naděje, kterou je vidět, ovšem není žádná naděje. Když někdo něco vidí, proč by v to ještě doufal? ²⁵Když ale doufáme v to, co nevidíme, pak to trpělivě očekáváme.